

Moderne apostler og deres forankring i kanadisk 'Latter Rain' bevegelse

Spørsmålet hvorvidt Gud er iferd med å oppreise moderne “apostler,”¹ er iferd med å bli en såkalt varm potet innen kristen-karismatiske kretser. Så også i Norge hvor blant annet pinsepastor Jan Aage Torp har markert seg som tilhenger av ovennevnte syn. Et dykk ned i kirkehistorien viser forøvrig at tanken om apostolatets fortsatte legitimitet, har vært et stadig tilbakevendende diskusjonstema blant vekkelseskristne, noe eksemplene nedenfor viser.

(1) I 1834 ble Den katolsk-apostoliske kirke grunnlagt i Storbritannia. Trossamfunnet ble styrt av 12 utnevnte “apostler”. Til Norge kom bevegelsen i 1870-årene, og man etablerte menighet blant annet i Oslo, Drammen og Bergen. En utbrytergruppe av trossamfunnet tok navnet Den ny-apostoliske kirke. Pionere herfra ble, rettere sagt, *utstøtt* fra moderkirken, idet tyskeren Heinrich Geyer i 1860 utpekte to nye “apostler” av frykt for at Den katolsk-apostoliske kirke skulle opphøre etter at de opprinnelige 12 “apostlene” falt bort uten å utnevne nye kandidater. Den katolsk-apostoliske kirke eksisterer ikke lenger i Norge. Det gjør derimot Den ny-apostoliske kirke, som etablerte seg her til lands i 1970-årene og på landsbasis teller om lag 120 medlemmer, med menigheter i Trondheim, Oslo, Bergen, Stavanger og Tromsø.²

(2) Verken Den katolsk-apostoliske kirke eller Den ny-apostoliske kirke har direkte felles berøringsflate med moderne karismatikk. Det har imidlertid det britiske pinesamfunnet Apostolic Church, som via Danmark søkte et brohode inn i Norge midt på 40-tallet. Som navnet tilsier, opererer også *dette* trossamfunnet med en styringsmodell hvor “apostler” har det overordnede ansvar. Man hadde tidligere tre menigheter her til lands. To av disse eksisterer ikke lenger, og den

¹ Jeg har konsekvent valgt å sette “apostler” i anførselstegn, dette primært ikke for å ironisere, men snarere for å tilkjenne at jeg her ikke tar stilling til sannhetsgehalten i moderne “apostlers” selvforståelse.

² Telefonsamtale med Siegmund Ziemer, 30. oktober 2000. (Ziemer er distriktsforstander for Den ny-apostoliske Kirke i Norge og bosatt i Trondheim.)

tredje er i dag frittstående og uten organisatorisk tilknytning til sitt opprinnelige trossamfunn.³

(3) Den karismatiske fornyelse utenfor pinsebevegelsen oppstod i Norge tidlig på 70-tallet. Også her ble spørsmålet om moderne apostler aktualisert, ikke minst gjennom Aril Edwardsens virksomhet i Sarons Dal. “En apostel overgir menigheten til lokale eldste” proklamerte han på forsiden av desembernummeret av *Troens Bevis* for 1974. “Apostelen” han her hadde i tankene, var ingen ringere enn den ukjente medarbeideren David Wulff, som for øvrig hadde startet menighet på Malta 3 år tidligere. På baksiden av samme desembernummeret ble det videre opplyst at man i Sarons Dal hadde 5-6 ytterligere apostler. De norske “apostlene” ble alle nevnt ved navn.

Alt dette var provokativt, idet de fleste kristne - da som nå - bestrider apostolatets fortsatte eksistensberettigelse. Edwardsen fortsatte likevel å profilere et gjenreisningsbudskap med fokus på at Gud restaurerer tapte bibelske sannheter. Budskapet ble forankret i en tro på at Jesus snart kommer tilbake for å hente de sanne troende og at dette Jesu komme vil foranlediges av en verdensomspennende vekelse. Edwardsens opptatthet av apostelutrustning synes dog ikke å ha resultert i noen utbredt bevissthet blant kristenfolket for øvrig, og heller ikke blant pinsevenner og karismatikere, om at hans anliggende var vesentlig. Så vidt meg bekjent, er det kun (4) grunnlegger av Guds Lam Kirke i Oslo, Jørn Øverby, som hevder å ha mottatt apostelutrustning som følge av Edwardsens utspill på 70-tallet.

(5) Hvorvidt Erling Thu, som var ansatt i Sarons Dal til midt på 70-tallet, lot seg influere av Edwardsen, er mindre sannsynlig. I dag er han likefullt en av lederne innenfor Kristent Fellesskap bevegelsen, en karismatisk gruppering med fokus på blant annet apostelfunksjonens nødvendighet. En av lederne, Noralv Askeland i Bergen, hevdes å være apostel. Grupperingen har tett kontakt med likesinnede menigheter i Storbritannia, samt med disses “apostolske” ledere.

(6) I Bergen finner vi også den karismatiske Kristkirken. Menigheten ble etablert i 1994 ved at majoriteten brøt ut av sitt opprinnelige kirkesamfunn, Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Menigheten har siden den tid fått lokale avleggere, og tilsvarende menigheten i Bergen, ser de alle hen til Reidar Paulsen som *sin* apostel. Paulsen er for øvrig også pastor i Kristkirken, Bergen.

³ For nærmere opplysninger om Apostolic Church, se Geir Lie, “Den Apostoliske Kirke.” *Teologisk Forum*. Årgang XIV Nr. 1 2000 s. 62-72.

Selv i karismatiske miljøer er dog både Guds Lam Kirke, Kristent Fellesskap og Kristkirken tallmessig ubetydelige. De to sistnevnte grupperingene har dog et godt renommé blant karismatikerforkynnere utenfor sin egen krets. Dette til tross, verken Kristent Fellesskap eller Kristkirken har inntil nylig evnet å stimulere til nevneverdig interesse for apostelspørsmålet blant karismatikerforkynnere utenfor egen nærkontekst.

Mer oppmerksomhet har i kristelig presse blitt viet det faktum at 3 norske pinseforkynnere (i tillegg til karismatikerforkynner Reidar Paulsen) har latt seg tilslutte den internasjonale foreningen International Coalition of Apostles. "Foreningen er selvsupplerende ved at en bruker samme system som i frimurerordenen: En ny apostelkandidat må ha anbefaling fra en av de som fra før er medlem av apostelnettverket," skriver tidligere pinseleder Thoralf Gilbrant ironiserende i *Korsets Seier* (13. okt. 2000 s. 8), norsk pinsebevegelses ukeavis.

International Coalition of Apostles oppstod i forlengelse av at en forkynnergruppe med selvforståelse som "apostler" var samlet i Singapore i 1999. Det ble besluttet at en av deltakerne, John P. Kelly, skulle tilrettelegge en organisasjonsstruktur og deretter tilby andre "apostler", samt forkynnere som var iferd med å bli "apostler", medlemskap i organisasjonen. En av de norske medlemmene, tidligere omtalte Jan Aage Torp, hevder at organisasjonen først og fremst tilbyr et relasjonsnettverk: "Vi får modellert i våre liv måter å relatere til hverandre på som bygger mer på vennskap og åndelig slektskap enn organisatorisk tilknytning," hevder han.⁴

International Coalition of Apostles ledes i dag av tidligere kirkevekstprofessor ved Fuller Theological Seminary i USA, Charles Peter Wagner. I boken *Churchquake* hevder han at "The greatest change in the way of doing church since the Protestant Reformation is taking place before our very eyes."⁵ Som belegg for påstanden hevder han at man i USA alene har mellom 8 og 10 millioner troende som sogner til menigheter med såkalt "apostolisk" ledelsesstruktur. Mens de historiske kirkesamfunn opplever numerisk tilbakegang, hevdes karismatiske menighetsfellesskap med såkalt "apostolisk" lederstruktur å ha en nærmest formidabel vekst: "Given the worldwide multiplication of individuals recognized by other Christian leaders as apostles, a strong desire has been expressed by many of them to be able to relate, in some structured way, to peer-level apostles in their

⁴ Jan Aage Torp, telefonsamtale, 06.04.2001. Gjengitt med tillatelse.

⁵ C. Peter Wagner, *Churchquake* (Ventura, California: Regal Books, 1999) s. 5.

own nations and internationally.”⁶ Slik begrunner International Coalition of Apostles sin eksistensberettigelse.

De ulike “apostlene” i apostelnettverket har ulik bakgrunn, og sannsynligvis, delvis ulik teologi, og det kunne vært fristende å gå nærmere inn på hvem de er og hva de står for. Når jeg har valgt ikke å gjøre det, skyldes det at min nysjerrighet overfor apostelnettverket først og fremst ble vakt gjennom Wagners utsagn at “Some new apostolic leaders [...] have roots in the Latter Rain Movement.”⁷ Som bevegelse eksisterer ikke Latter Rain bevegelsen lenger. Den tidligere bevegelsen er for øvrig svært lite kjent, endog blant pinsetroende i dag, og nesten ingen forskning er foreløpig gjort på Latter Rain bevegelsen. Noe av årsaken er sannsynligvis at bevegelsen ikke fikk solid nedslagsfelt blant pinsevenner, men tvert imot raskt ble avvist av de toneangivende amerikanske pinsesamfunnene. Derfor er det først og fremst enkeltforkynnere og enkeltmenigheter som har latt seg influere. Innen International Coalition of Apostles, eksempelvis, finner vi både forkynnere som (1) var en del av Latter Rain bevegelsen på 50-tallet og som (2) senere har latt seg influere av enkeltpersoner som bifalt bevegelsens ideologi. Den resterende del av denne artikkel vil derfor vies Latter Rain bevegelsen.

Latter Rain bevegelsen

Bevegelsen oppstod ved nystartede Sharon Bible School i North Battleford, Saskatchewan i Canada i februar 1948. Foranledningene var flere - eksempelvis bi-

⁶ “Frequently Asked Questions.” <http://www.apostlesnet.net/faq.phtml>

⁷ Wagner, *ibid.* s. 41. Allerede omtalte John P. Kelly er for ung til å ha vært med i Latter Rain bevegelsen, men bifaller like fullt deres teologi, ja, endog den såkalte Manifest Sons of God læren bevegelsen introduserte. (jfr. John P. Kelly, *End Time Warriors* [Ventura, California: Renew Books, 1999] s. 12.) Også Dick Iverson, inntil nylig pastor for Portland Bible Temple (nå City Bible Church) i Portland, Oregon har Latter Rain forankring. Latter Rain innflytelsen ble også formidlet i menigheten via den australske forkynneren Kevin J. Conner som via Ray Jackson møtte Latter Rain forkynnelse i hjemlandet mange år før han flyttet til USA og Portland Bible Temple i 1972.

belskolerektor George Hawtins⁸ besøk i Vancouver, British Columbia i november 1947 hvor han overvar en kampanje med helbredelsesforkynneren William Branham. “Never in my life have I ever seen anything to equal what I saw in Vancouver,”⁹ vedgikk Hawtin, idet døve angivelig fikk hørselen tilbake, stumme talte og én ble momentant helbredet for struma som følge av Branhams forbønnshandling.

Hawtin hadde nylig flyttet til North Battleford og ble bibelskolens første rektor da denne startet opp 21 oktober 1947. Inspirert av møtekampanjen med Branham, oppmuntret Hawtin til intensiv bønn og faste da han vendte tilbake fra Vancouver.¹⁰ Den intensive perioden varte i flere måneder, og en mann hevdes å ha fastet sammenhengende i 42 dager.¹¹ Først utpå nyåret, det vil si 11. februar 1948, mente man imidlertid å se synlige resultater, idet en kvinne under opplevelsen av å være under Guds inspirasjon uttalte at man befant seg “on the very verge of a great revival” og at det eneste som krevdes var å åpne døren og “enter in.” Budskapet ble ikke umiddelbart forstått, og det er grunn til å anta at Hawtin talte på vegne av flere enn seg selv da han i bønn utbrøt: “Father, we do not know where the door is, neither do we know how to enter it.”¹²

⁸ Hawtin (f. 1909) hadde tidligere bakgrunn innen pinesamfunnet Pentecostal Assemblies of Canada og hadde vært rektor for bibelskolen Bethel Bible Institute i henholdsvis Star City (1935-37) og Saskatoon, Saskatchewan i perioden 1937-47. Sammen med kollega Percy Hunt brøt han imidlertid med kirkesamfunnet i 1947 og takket i stedet ja til et tilbud fra tidligere Foursquareforkynner Herrick Holt om å starte bibelskole. Hawtin fikk for øvrig også med seg om lag 70 av bibelskoleelevene ved Bethel Bible Institute.

⁹ George R. Hawtin, “Editorial.” *The Sharon Star* (1. jan. 1948) s. 2.

¹⁰ “The truth of fasting was one great contributing factor to the revival,” skrev Ernest Hawtin – og fortsatte: “The revival would never have been possible without the restoration of this great truth through our good brother [Franklin] Hall.” (Ernest H. Hawtin, “How This Revival Began.” *The Sharon Star* (1. aug. 1949) s. 3.) Hawtin refererer her til det faktum at man ett år i forveien hadde kommet over Halls bok *Atomic Power with God Through Fasting and Prayer* (1946), en bok som for øvrig også har utkommet i norsk språkdrakt under tittelen *Faste og bønn*.

¹¹ Richard M. Riss, *Latter Rain. The Latter Rain Movement of 1948 and the Mid-Twentieth Century Evangelical Awakening* (Mississauga, Ontario, Canada: Honeycomb Visual Productions, Ltd., 1987) s. 61.

¹² George R. Hawtin, “How it Started.” *The Sharon Star* (1. mars 1950) s. 1.

Noe av forvirringen synes å ha avtatt allerede dagen derpå, da Hawtins yngre bror under inspirasjon hevdet at tiden for Jesu gjenkomst nærmet seg og at Gud ville gjenopprette åndsgavene: “They shall be received by prophecy and the laying on of hands of the presbytery.”¹³

Også under pinsebevegelsens første tid hadde man lagt hendene på troende og bedt om at de skulle motta åndsgaver. Historiker David William Faupel hevder imidlertid at denne opprinnelige praksis tidlig ble oppgitt, da den etter hvert ble identifisert med ikke-trinitarisk pinsekristendom, idet håndspåleggelse fra begynnelsen av hadde blitt ledsaget av bønner “i Jesu Navn.”¹⁴ Jeg skal ikke gå nevneverdig inn på hvorfor de første pinsevevnene assosierte uttrykket “i Jesu Navn” med ikke-trinitarisk pinsekristendom, men her kun nøye meg med å si at ikke-trinitarene forfektet en modalistisk treenighetslære hvor hele Guds person var innbefattet i Jesus Kristus.

Latter Rain – en restaurasjonsbevegelse

Latter Rain bevegelsen var – som den opprinnelige pinsebevegelse – en restaurasjonsbevegelse.¹⁵ Og man nøyde seg ikke med kun å gjenetablere den opprinnelige praksis med bønn og håndspåleggelse. Tradisjonell pinsebevegelse var allerede nesten 50 år gammel og - hevdet mange - iferd med å institusjonaliseres. A.W. Rasmussen, en amerikansk pinseforkynner av skandinavisk avstamning, karakte-

¹³ Ernest H. Hawtin, “How This Revival Began.” s. 3.

¹⁴ D. William Faupel, *The Everlasting Gospel. The Significance of Eschatology in the Development of Pentecostal Thought*. Birmingham, England: Ph.D. avhandling, 1989 s. 449-450. Jeg har hatt stor nytte av Faupels avhandling, som vier et helt kapittel (s. 411-539) til Latter Rain bevegelsen. Gjennom Faupels arbeid, samt gjennom Riss publikasjon (jfr. note 11), ble jeg første gang gjort oppmerksom på primærkildene fra tidsskriftet *The Sharon Star*.

¹⁵ Mens pinsebevegelsen ofte har blitt identifisert ved hjelp av tungetale og bønn for syke, hevder Faupel – med rette – at den opprinnelige pinsebevegelse var en millennialistisk restaurasjonsbevegelse hvor forventning om Jesu snarlige komme stod i fokus. Før Jesu komme så man for seg en verdensomspennende vekkelse. Idet man til å begynne med identifiserte tungetale med reelle språk, anså man den nyervervede glossolaligaven som effektivt redskap i evangelieforkynnelsen, især på misjonsmarken.

riserer perioden på slutten av 40-tallet som “a time of spiritual dryness.”¹⁶ En anerkjent historiker, Edith L. Blumhofer, hevder dessuten at mange innen tradisjonell pinsebevegelse var desillusjonerte over “waning spiritual fervor” og derfor med glede hilste Latter Rain bevegelsen velkommen.¹⁷ Faupel uttrykker noe av det samme når han skriver at mange “insidere” reagerte negativt på at de ulike pinesamfunn søkte og/eller takket ja til tilbudet om alliansepartnere utenfor pinsesekretser. Tidlig på 40-tallet hadde blant annet flere pinesamfunn gått inn i det nyetablerte National Association of Evangelicals, et forbund av i bibelsyn konservative lokalmenigheter og trossamfunn. Flere av pinesamfunnenes offisielle organer benyttet derfor mye spalteplass i perioden 1942-43 til både å (1) forberede grastota på bruddet med tidligere tiders isolasjonstilværelse og (2) svare på kritikk. Ikke overraskende gikk mye av kritikken på at pinsebevegelsen hadde sviktet bevegelsens opprinnelige idealer og nå søkte å tilpasse seg “denne verden.” En av kritikerne skrev i den forbindelse at “Pentecostalism has had the opportunity of being a despised people in defense of unpopular Bible teaching, but the days of Pentecostal unpopularity are about over.”¹⁸

Felles for både den opprinnelige pinsebevegelse og for Latter Rain bevegelsen var troen på at Jesu snarlige komme stod for døren. Man trodde videre at Jesu komme ville foranlediges av en verdensomspennende vekkelse. Man hadde endog en identisk historieforståelse, idet kirkehistorien fra 300-tallet til reformasjonstiden ble forstått som en forfallshistorie. Først fra og med Martin Luther, hevdet man, begynte Guds gjenreisning av tapte bibelske sannheter.

Historiesyn

Begge bevegelser utla for øvrig sitt spesifikke *historiesyn* ved hjelp av en spiritualisert fortolkning av diverse gammeltestamentlige skriftsteder vedrørende det palestinske vårregnet. Ifølge 5 Mos 11 inngikk nemlig Jahve en pakt med Israelfolket før invasjonen av Kanaan hvor han ville “la landet få regn i rette tid, høstregn og vårregn” (vers 14) om folket adlød paktens forordninger. Høstregnet er et kortvarig regnskyll i oktober måned som myker opp jordsmonnet etter en tørr

¹⁶ A.W. Rasmussen, *The Last Chapter* (Springdale, Pennsylvania: Whitaker House, 1973) s. 153.

¹⁷ Edith L. Blumhofer, *Restoring the Faith. The Assemblies of God, Pentecostalism and American Culture* (Chicago: University of Illinois Press, 1993) s. 203.

¹⁸ Jonathan Ellsworth Perkins, *What the Bible Says About the Laying on of Hands, or, Pentecostal Truth Defended* (Seattle, Washington: utgiveren, u.å.) s. 7-8. Sitat fra Faupel, 1989 s. 413-414.

sommer. Dette innledende regnskyttet etterfølges så av en langvarig regnperiode (som for øvrig ikke omtales i skriftavsnittet ovenfor) fra desember til mars og som igjen etterfølges av vårregnet (engelsk: Latter Rain) i april måned før avlingen kan høstes inn.¹⁹

De første pinsevevnene relaterte høstregnet til urkirkens pinseerfaring (jfr. Apgj 2,1-4) hvor Guds Ånd “fylte” de Kristustroende slik at de begynte å tale i tunger. Vårregnet, derimot, henspeilte på den moderne pinsebevegelsen, som igjen innvarslet at menighetens tidshusholdning raskt ville avløses av “Brudens” (pinsebevegelsens medlemmers) opprykkelse til himmelen. Mellom den spiritualiserte fortolkning av henholdsvis høstregn og vårregn så man altså for seg kirkens fallperiode. Dette innebar at pinsebevegelsen ble identifisert med *endetidsmenigheten*, selve kulminasjonen av Guds gjenreisningsverk hvor alle tapte bibelske sannheter var gjenopprettet.

Sannsynligvis var det fordi Jesu gjenkomst lot vente på seg, at tradisjonell pinsebevegelse i praksis oppgav sin selvforståelse som unik vekkelsesbevegelse som på en spesiell måte var betrodd å innvarsle Jesu annet komme. Det er utfra denne bakgrunn vi må forstå behovet for omdefinering av sin egen rolle vis-à-vis ikke-pentekostale konfesjonstradisjoner. I stedet for å betone diskontinuitet med trossamfunn utenfor pinsefamilien, ble flere av disse trossamfunn nå i stedet potensielle alliansepartnere. Det er videre utfra den tidlige pinsebevegelses opprinnelige millennialisme og gjenopprettelsesteologi at vi må forstå manges skepsis til at isolasjonstilværelsen ble oppgitt til fordel for kontakt og interaksjon med de historiske trossamfunn. Pinsebevegelsen var jo Guds unike redskap for å varsle om Guds snarlige dom over Jorden og for å vekke opp kristenfolket for øvrig fra likegyldighetssøvnen! Og de ikke-pentekostale trossamfunn hadde i kraft av ikke å bli pinsevenner sagt nei til Guds restaurasjonsprogram.²⁰

¹⁹ De første pinsevevnene trodde imidlertid at den tørre sommeren kom *mellom* høst- og vårregnet.

²⁰ Ifølge de første pinsepionerene, ville Jorden etter pinsevevnens bortrykkelse rammes av en 7-årig trengselsperiode mens de selv som Kristi brud feiret Lammetts bryllup i himmelen.

Faupel, den eneste som i sofistisert forstand har forsket på Latter Rain bevegelsen,²¹ hevder at bevegelsens budskap for det meste bestod av nyaksentueringer av læreområder en eller flere pinsegrupperinger tidligere hadde beskjeftiget seg med. Man skilte seg imidlertid fra tradisjonell pinsebevegelse, idet man forventet at ytterligere tapte læresannheter ville gjenetableres i og gjennom Latter Rain bevegelsen. Et annet skille var at man opplevde sin egen bevegelse som kvalitativt annerledes enn pinsebevegelsen og derfor hadde samme selvforståelse som de første pinsevevnene. Det vil si at det ikke var pinsevevnene, men Latter Rain tilhengerne som ville bli redskap for en verdensomspennende vekkelse og derigjennom innvarsle Jesu annet komme. Også blant Latter Rain forkynnere møtte en den tidlige pinsebevegelses forståelse av tungetale som primært et evangeliseringsmiddel overfor den ikke-engelsktalende verden.

Apostel- og profetutrustning

Vi har allerede berørt bevegelsens fokus på håndspåleggelse som gunstig forutsetning for mottakelse av åndsgavene. Av åndsgavene stod for øvrig profetgaven høyt i kurs. Ikke minst gjaldt dette blant lederne, idet man skjelnet mellom tre nivåer av profetutrustning: (1) utrustning til å bære fram *profetbudskap* i egen lokalmenighet, (2) utrustning til å være *profet*, det vil si at man hadde autoritet utover egen lokalmenighet og (3) utrustning som profet tilsvarende, Elia og Moses i det gamle testamente, eksempelvis, hvor man i kraft av *ekstraordinære profetgaver* blir betrodd å bære fram budskap også til den sekulære verden. Flere av lederne i North Battleford hevdet å inneha profetutrustning i den forstand at de i forlengelse av egen bønn og håndspåleggelse kunne si noe om hvilke åndsgaver forbønnskandidaten der og da ble utrustet med. Myrtle Beall, eksempelvis, pastor for Bethesda Missionary Temple i Detroit, Michigan, fikk i forlengelse av bønn/håndspåleggelse uttalt over seg at hun var blitt utrustet med både nådegaver til å helbrede, evne til å prøve ånder, visdoms og kunnskaps tale.²²

Også apostelgaven kom igjen til heder og verdighet. Når utenforstående med brodd mot bevegelsen påstod at apostelembedet opphørte med Jesu tolv apostler, svarte man tilbake med at nytestamentet opererte med ytterligere apostler enn de

²¹ Samtidig skal det ikke underslås at Riss studentoppgave (som for øvrig er blitt gitt ut i bokform og som jeg refererer til annetsteds i denne artikkelen,) gir en grei oversikt over relevante primærkilder og dermed letter arbeidsbyrden for forskere av Faupels kaliber.

²² Myrtle D. Beall, "A Hand on My Shoulder." *The Latter Rain Evangel* [Detroit] (mai 1955) s. 12. Sitat fra Faupel 1989 s. 452.

tolv. I samsvar med Ef 4,11 hevdet man videre at apostelembedet var nødvendig for at menigheten skulle nå fram til enhet i tro, noe som ennå ikke hadde skjedd.

Ernest Hawtins profetbudskap 12. februar 1948 om at åndsgavene igjen ville gjenreises, ja, mottas “by prophecy and the laying on of hands of the presbytery” må sannsynligvis forstås i forbindelse med gjenopprettelse av embedsgavene i Ef 4,11. Lokalmenighetens lederskap, “the presbytery”, bestod nemlig, i hierarkisk rekkefølge, av apostel, profet, evangelist, hyrde og lærer.

Fokus på menighet

Som det hittil har fremgått av artikkelen, hviler resonnementene rundt apostel-spørsmålet på et spesifikt *historiesyn* (Kirkehistorien fram til reformasjonen av karakteriseres som forfallshistorie, deretter som en restaurasjonshistorie som kulminerer med ens egen bevegelse som blir redskap for en verdensomspennende vekkelse) og en spesifikk *eskjatologi* (Jesus kommer snart for å hente sin “brud” [det vil si en elitegruppe blant de troende], deretter kommer trengselstid og dom). Dessuten hviler resonnementet på en spesifikk *ekkesiologi*, eksempelvis at endetidsmenigheten blir betrodd å bære fram de siste tapte lære- og erfaringssannheter.

I North Battleford hadde man til å begynne med bifalt en kongregasjonalistisk styringsmodell, idet ingen ytre instans kunne overprøve en lokalmenighets beslutningsmyndighet. Allerede omtalte A.W. Rasmussen, som selv tilhørte the Independent Assemblies of God (skandinavisk-amerikanske pinsevenner som primært var influert av svenske pinsevenners kongregasjonalistiske styringsmodell), fikk spalteplass til å målbære dette syn i februar 1948²³ – og ble støttet av Hawtin.²⁴

Hawtin skulle imidlertid snart få et annet syn på dette. Allerede i 1950 var han tydelig på at om lokale ledere (“eldstebrødre” og diakoner) innehadde lokal myndighet, var de like fullt undergitt omreisende apostler og profeter.

²³ A.W. Rasmussen, “Scriptural or Unscriptural Church Order.” *The Sharon Star* (1. feb. 1948) s. 3.

²⁴ George R. Hawtin, “Editorial.” *The Sharon Star* (1. aug. 1948) s. 3.

Maktkamp

Delvis kan nok Hawtins kursending forklares på bakgrunn av intern maktkamp i Latter Rain bevegelsen. “Thousands of people” hadde møtt opp allerede under deres andre “campmeeting” i juli 1948. Disse kom fra hele Canada, samt fra 18 stater innen USA.²⁵ Mange av møtedeltakerne var pastorer og menighetsledere, og den nye bevegelsen fikk raskt flere nedslagsfelt. Gjennom A.W. Rasmussen fikk Hawtin innbydelse som hovedtaler ved the Independent Assemblies of God landsmøte i Canada. Her deltok blant annet svensk-amerikaneren Joseph Mattson-Bozé. Han vendte deretter tilbake til hjemmemenigheten, **Filadelfiaforsamlingen i Chicago**, som umiddelbart ble nedslagsfelt for den nye bevegelsen. Som redaktør for pinsetidsskriftet *Herald of Faith*, sørget Bozé dessuten for ytterligere profilering av Latter Rain aksentueringen. Et annet nedslagsfelt ble menigheten **Glad Tidings Temple i Vancouver, Canada** hvor Reginald Layzell var pastor. Også Thomas Wyatts **Wings of Healing Temple i Portland, Oregon** må nevnes, samt Myrtle D. Bealls **Bethesda Missionary Temple i Detroit, Michigan** og Ivan Quay Spencers **Elim Bible Institute i Lima, New York**.

Lederne ved North Battleford synes til å begynne med å ha innehatt en særskilt lederrolle, og i februar 1949 skrev George Hawtin at “Calls are coming in daily from all over the continent. We have never been so busy.”²⁶ Likevel virker det som om tyngdepunktet flyttet seg til Bethesda Missionary Temple i løpet av sommeren 1949.²⁷ Ikke for det, i en viss forstand ble både Vancouver, Detroit og Lima regionale tyngdepunkt. Faupel skriver:

By the end of 1949, centers for the revival had been established in major cities throughout the continent. [...] As new centers accepting the Latter Rain message were established in major cities across the continent, they assumed responsibility for providing leadership and instruction to the dozens of churches that were being swept into the movement from the surrounding communities.²⁸

Dette var en tydelig endring bare fra desember 1948, da det kun var North Battleford lederne som “received requests from China, India and Norway to carry the

²⁵ George R. Hawtin, “Editorial.” *The Sharon Star* (1. aug. 1948) s. 2.

²⁶ “Editorial.” *The Sharon Star* (1. feb. 1949) s. 1.

²⁷ Faupel, 1989 s. 430.

²⁸ Faupel, 1989 s. 435.

message to them.”²⁹ I april 1949 beklaget Hawtin seg over at “opportunists circulated themselves among the people, with no real understanding of the revival, and only zealous for their own ends.”³⁰ Og, som Faupel nevner i sin avhandling, fra og med januar 1950 kunne man ikke lenger lese reportasjer verken fra Vancouver, Detroit eller Lima i North Battleford ledernes tidsskrift *The Sharon Star*. Og vice versa.

Hvorfor, er det vanskelig å ha noen kvalifisert mening om. Cecil Cousen, en britisk pinseforkynner med tidligere bakgrunn i the Apostolic Church, hevdet at George og Ernest Hawtin “quickly got into very strange doctrines.”³¹ Cousen var

²⁹ George R. Hawtin, “Editorial.” *The Sharon Star* (1. des. 1948) s. 2. Latter Rain bevegelsen slo aldri gjennom i Norge, og jeg har ikke lyktes i å bringe på det rene hvorfra i Norge henvendelsen kom. Norsk pinsebevegelses offisielle tidsskrift *Korsets Seier* har kun 2 referanser til Latter Rain, nærmere bestemt Ingeborg Skarre Sandal, “Åndsutgydelse i Kanada.” *Korsets Seier* nr. 34 46. årg. [30. sept. 1948] s. 508 og Martin Ski, “Pinsevekkelse – Latter Rain.” *Korsets Seier* nr. 12 48. årg. [25. mars 1950] s. 179-181. Skarres vinkling er positiv, mens Skis er negativ.

I Sverige, derimot, fikk Latter Rain bevegelsen et visst nedslagsfelt. Ikke bare Joseph Mattson-Bozé (som for øvrig besøkte Sverige ved en rekke anledninger) [for ordens skyld: Mattson-Bozé var forstander i Smyrnaforsamlingen i Göteborg for han emmigerte til USA i 1933], men også Lewi Pethrus, pinseforstander i Filadelfia, Stockholm, deltok på landsmøtet for the Independent Assemblies of God i Edmonton, Canada i 1949. Her møtte han flere av North Battleford lederne og lot seg positivt inspirere av dem. Også Alvar Lindskog, pastor i Östermalms Fria Församling i Stockholm besøkte Latter Rain miljøer i USA og lot seg positivt prege. Lindskog fikk endog preke i Reginald Layzells Glad Tidings Temple i Vancouver og ved Ivan Spencers Elim Bible Institute i Lima, New York. To år senere, i 1951, kom så Thomas Wyatt, Reginald Layzell og Donald Murphy til Europa, deriblant til Sverige. For ytterligere opplysninger om Latter Rains innflytelse på svensk pinsekristendom, se Torbjörn Aronson, *Guds eld över Sverige. Svensk väckelsehistoria efter 1945* (Uppsala: Trons Värld Ordbild, 1990) s. 45ff.

³⁰ George R. Hawtin, “Editorial.” *The Sharon Star* (1. mai 1949) s. 2.

³¹ Faupel, 1989 s. 523. Det er forøvrig et faktum at enkelte innen Latter Rain bevegelsen forkynte den såkalte apokatåsislæren, i kristen dogmehistorie kjent gjennom blant annet Origenes, som hevdet at hele skapningen, også satan og demonene, til slutt vil la seg frelse. I Latter Rain sammenheng var denne læren kjent under betegnelsen “Ultimate Reconciliation”.

for øvrig ikke den eneste som anklaget dem for å forfekte tvilsom teologi. James Watt hevder å ha brutt med North Battleford på bakgrunn av den såkalte “Manifest Sons of God” læren, det vil si læren om at en elitegruppe blant de troende ikke ville dø fysisk, men istedet oppnå “oppstandelseslegemet” (tilsvarende Jesu legeme etter oppstandelsen) allerede under sitt jordeliv. I kraft av dette “oppstandelseslegemet” ville man med letthet kunne forsere fysiske hindringer. Disse elitetroende gikk under ulike betegnelser: “the true church,” “the overcomers,” “the Bride,” “the sons of God,” “the Manchild” eller “the Manifested Sons of God.” Percy Hunt hevdet at de elitetroende kunne “move at will from country to country and from city to city, being independent of space. It will be quite possible and feasible for us to [be] in Los Angeles at noon, and a few minutes later be in Calcutta, or Yokahama.” Ja, de elitetroende ville endog

appear to the various people to whom we minister, clad in their native costume, and our faces and forms will be changed, so that regardless of race or color there will be nothing about us to make us conspicuous other than our gracious ministry itself. Nor shall language any longer be a barrier, for we shall be able to speak and understand every language and, or, dialect at will, with a perfect mastery of every idiom and local characteristic.³²

Problemet er imidlertid, som Faupel korrekt anfører, at Watt selv hadde forfektet samme lære i desember 1948.³³ Hele Latter Rain bevegelsen bifalt “Manifest Sons of God” læren om enn ikke alle var like tydelig på hvilke muligheter som ventet de elitetroende. Faupels sammenligning av *The Sharon Star* med andre Latter Rain tidsskrifter for perioden 1949-52 påviser heller ikke læremessig diskrepans. Dette styrker min formening om at fraksjonsbruddet primært var relatert til intern maktkamp. Flere ganger både i 1950 og 1951 oppfordret George Hawtin bevegelsens ledere om å underlegge seg ham selv.

Latter Rain bevegelsens anliggende var først og fremst et ekklesiologisk anliggende, da det som skulle gjenopprettes, var den kristendomsform som angivelig preget urkirken. Ett av bevegelsens ekklesiologiske anliggende var, naturlig nok, at Jesu “yppersteprestlige bønn” i Joh 17, 21 om at “Guds barn skulle være ett,” skulle oppfylles. Om Jesus skulle få bønnesvar, måtte dette innebære at kristenfolket anerkjente Guds restaurasjonsprogram, at Latter Rain bevegelsen var Guds svar til endetidsgenerasjonens kristenhet. Hawtin forkynte, med støtte fra Latter Rain lederne for øvrig, at de historiske trossamfunn hadde spilt fallitt, men at Gud nå gjenreiste den ene sanne menighet på hvert geografisk sted: “No longer would the church be called by its divisive names [i.e. Pentecostal, Baptist,

³² Percy G. Hunt, “Some General Principles.” *The Sharon Star* (1. feb. 1951) s. 1.

³³ James Watt, “Progress with God.” *The Sharon Star* (1. des. 1948) s. 1-4.

Methodist, Lutheran etc.] but The Church of Vancouver, the Church of Detroit or the Church in Portland.”³⁴ Idealismen måtte imidlertid snart vike, og man endte da opp med forståelsen at kun en minoritet blant de troende ville la seg tilslutte Guds menighet.

Latter Rain bevegelsens fortsatte innflytelse

Latter Rain bevegelsen, eller – som motstandere kalte den – “the New Order of the Latter Rain,” maktet aldri å infiltrere de eksisterende pinesamfunnene i Canada og USA (og langt mindre kristenheten for øvrig). Numerisk sett ble bevegelsen derfor ubetydelig, om enn den fikk et visst nedslagsfelt i alle verdensdeler. Den reelle betydningen var imidlertid betraktelig større, ikke minst gjorde dens innflytelse seg gjeldende overfor den karismatiske bevegelse, som i USA oppstod om lag 10 år senere.

Cecil Cousen, tidligere i artikkelen nevnt som ex-forkynner innen det britiske pinesamfunnet Apostolic Church,³⁵ møtte Latter Rain bevegelsen i 1949. Han fikk senere en viss innflytelse både i Danmark og Storbritannia, for sistnevntes del blant annet gjennom tidsskriftet *A Voice of Faith*. En annen Apostolic Church pastor, Fred Poole, møtte bevegelsen i mai 1949, to måneder etter Cousen. Poole gjorde for øvrig sin Apostolic Church menighet i Philadelphia til Latter Rain menighet. Gjennom sønnen, John, som i perioden 1974-76 var sentral innenfor den skismatiske Discipleship- eller Shepherdingbevegelsen (som for øvrig holdt på å kløve den karismatiske bevegelse i to i samme tidsperiode), kan det påvises et direkte tilknytningspunkt mellom Latter Rain og Shepherdingbevegelsen.³⁶ Jeg kan imidlertid ikke se at Poole har avlevert vesentlige læremessige impulser til Shepherdingbevegelsen. Jeg anser det som mer sannsynlig at impulser kan ha blitt brakt via Shepherding leder “Bob” Mumford, idet han en periode var ansatt

³⁴ Faupel, 1989 s. 466.

³⁵ For ytterligere opplysninger om forholdet mellom trossamfunnet Apostolic Church og Latter Rain bevegelsen, se et 49 siders innbundet hefte med brev fra Apostolic Church pastorer fra Canada, New Zealand og Australia til T.N. Turnbull, General Secretary, Apostolic Church Executive and General Council, Pen-ygroes, Wales, datert 1951. Se også “Minutes of Dominion Executive, Rotorua, New Zealand, July 1952” s. 16-24.

³⁶ Riss, 1987 s. 140. For ytterligere opplysninger om bevegelsen, se Geir Lie, “Shepherdingbevegelsen – en kortfattet historikk.” *Baptist Årg.* 8 Nr. 2/2001 s. 33-43.

som lærer ved Elim Bible Institute. Også Shepherding leder “Ern” Baxter kan ha tatt med seg Latter Rain impulser på grunn av kontakten med George Warnock, forfatteren av boken *The Feast of Tabernacles*. Warnock jobbet for øvrig som Baxters personlige sekretær på 40-tallet.³⁷

Jeg har allerede nevnt Myrtle D. Beall, pastor for Bethesda Missionary Temple i Detroit. Sønnen James Lee Beall overtok Latter Rain menigheten etter morens død. Han var for øvrig flittig bidragsyter i det karismatiske tidsskriftet *Logos Journal*. Dette tidsskriftet vokste for øvrig ut av en fusjon mellom bladene *Herald of Faith* og *Harvest Time*, redigert av henholdsvis Joseph Mattson-Bozé og menonittkarismatiker Gerald Derstine. Begge disse hadde en viss Latter Rain bakgrunn.

Jeg har også nevnt Ivan Q. Spencer, grunnlegger av Elim Bible Institute. Sønnen Carlton, som også var aktiv innen Latter Rain bevegelsen på 50-tallet, ble i samme tidsperiode benyttet som forkynner innen Full Gospel Business Men Fellowship International. Også grunnlegger av World Missionary Assistance Plan, Ralph Mahoney, bør nevnes som kjent karismatiker med tidligere Latter Rain tilknytning.

Apostelspørsmålet er allerede nevnt som ett av de anliggende Latter Rain bevegelsen aktualiserte, og som siden har blitt viderefremmet til moderne karismatikerforkynnere. Ett annet anliggende er Latter Rain bevegelsens fokus på profetgaven. En av lederne innen International Coalition of Apostles, John P. Kelly, synes å bifalle Latter Rain bevegelsens skjelning mellom 3 nivåer innen profetutrustning. Tilsvarende Latter Rain bevegelsen, favoriserer han “[the] use [of] your prophetic gifts on the secular arena” og konkretiserer: “When are you going to prophecy on where to get a business contract?”³⁸

Richard Riss hevder endog at “spiritual singing and dancing, praise, the foundational ministries of Ephesians 4:11, the laying on of hands, tabernacle teachings, the feast of Tabernacles, and the foundational truths of Hebrews 6:1-2 [...] found their way into the Charismatic Renewal.”³⁹ Med “spiritual singing and dancing, praise” har muligens Riss i tankene en blind kvinne, Rita Kelligan, ved Elim Bible Institute, som laget melodi til flere av gammeltestamentets salmer. “The

³⁷ Også tidligere omtalte James Watt, som forøvrig ikke kjente til at jeg jobbet med noen artikkel om Latter Rain bevegelsen, skrev i en email datert 8. april 2001 at han hadde vært personlig venn av Baxter siden 1948.

³⁸ Kelly, 1999 s. 48.

³⁹ Riss, 1987 s. 141.

practice of setting scriptures to contemporary music spread throughout the Latter Rain movement and has become an important part of Charismatic worship today,” hevder Faupel.⁴⁰ Faupel synes også å være av den formening at det karismatiske fenomenet hvor forsamlingen, med utgangspunkt i en grunnakkord, synger flerstemt i tunger, har sin opprinnelse i Latter Rain bevegelsen.⁴¹

Gjennom Ralph Mahoneys World Map Assistance Plans bokforlag utkom for øvrig Graham Truscotts bok *The Power of His Presence* med undertittel *The Restoration of the Tabernacle of David* i 1969. Boken knytter an til Latter Rain bevegelsens restaurasjonsteologi og hevder at Guds restaurasjonsprogram har gjort seg avhengig av de troendes lovprisning. “Praise” blir dermed et instrumentelt redskap og ikke kun uttrykk for lovprisning til Gud fordi Han angivelig er denne lovprisning verdig. I samsvar med Latter Rain bevegelsens restaurasjonsprogram ser forfatteren for seg en verdensomspennende vekkelser, “a far greater revival than has ever been experienced in history.”⁴² Ifølge Truscott blir sannheten om hva som konstituerer genuin lovprisning og hva denne lovprisning er ment å utrette, en ny tapt åpenbaringssannhet som må gripes av kristenfolket før vekkelsen – og Jesu gjenkomst – kan la seg realisere.⁴³

Et siste anliggende aktualisert gjennom Latter Rain bevegelsen som har fått nedslagsfelt blant moderne karismatikere, er en særegen identifikasjon med landet Israel. For Latter Rain bevegelsen er ikke identifikasjonen unaturlig, all den stund “vårregnet” i bokstavelig forstand var uttalt til Israelsfolket, mens det var den spiritualiserte fortolkning av “vårregnet” som henseilte på Latter Rain bevegelsen. I 1951 identifiserte Latter Rain leder George Warnock den jødiske påskehøytiden med Jesu Golgataverk, den jødiske pinse med Den Hellige Ånds komme på pinsedag og den jødiske løvhyttefesten med en hittil uoppfylt hendelse. Det vil si de tre jødiske høytidene henseilte alle på og fikk sin endelige oppfyllelse i 3 *kristne* hendelsesforløp. En spiritualisert fortolkning av løvhyttefesten (Feast of Tabernacle) ble den restaurerte menighet (det vil si Latter Rain bevegelsen).

⁴⁰ Faupel, 1989 s. 533.

⁴¹ Faupel anfører likevel, korrekt nok, at Latter Rain bevegelsen (ved James Watt) ble introdusert for dette religionsfenomenet gjennom lesning av helbredelsesforkynner Maria Woodworth Etters selvbiografi i 1944. (Faupel, 1989 s. 483.)

⁴² Graham Truscott, *The Power of His Presence. The Restoration of the Tabernacle of David* (Burbank, California: World Map Press, 1969) s. 326.

⁴³ Truscotts bok, og fokus på “Davids tabernakel”, fikk på slutten av 80-tallet et visst nedslagsfelt i den i dag ikke-eksisterende menigheten “Kristne i Askim”.

sen), gjerne konkretisert som en lovprisende menighet, idet den jødiske høytiden ble titulert henholdsvis “The Feast of Joy,” “Feast of Ingathering,” “Feast of Glory” og “Feast of Restoration.”

På samme måte som Gud i det gamle testamente tok bolig i jødernes tabernakel, tok han nå bolig, kollektivt i Latter Rain *bevegelsen*, individuelt i dens *tilhengere*. Det ble fremhevet at Gud søker et sted å bo, og at denne bolig for Gud, Hans nærvær, kunne føles. Den dør som George Hawthorn hadde vanskelig for å finne 11. februar 1948, ble i ettertid forstått som blant annet lovprisning til Gud. Eller, som Faupel uttrykker det: “The ‘door’ which Hawthorn and other leaders discovered, came to represent their conviction in a limited access to the latter rain which was falling. With the restoration of new truths coming forth, they claimed to possess the corresponding ‘key’ for entry into God’s overflowing presence; the Tabernacle, the dwelling place of God.”⁴⁴

Kanskje er det delvis arven fra Latter Rain bevegelsen som har gjort seg gjeldende med den nye karismatiske trenden hvor fokus på lovprisning som instrumentelt redskap knyttes opp mot bruk av jødiske basuninstrumenter (shofar) i møtesammenheng (gjern under lovprisning/lovsang før og etter forkynnelsen). Mens instrumentet i gammeltestamentlig tid ble brukt for å sammenkalle paktsfolket for å utrope budskap fra Gud (evt. gjennom Guds ledere), fungerer bruk av shofarinstrumentet i karismatiske menigheter som et “profetisk samlingsrop” som gir autoritativ status til menigheten/forkynneren, idet denne representerer Gud og Hans primæranliggende for “Kristi menighet,” det vil si for den universelle menighet av i dag.

⁴⁴ Faupel, 1989 s. 478-479.